

Bıyıklı Matematik
Matematik

Merkeze Teget
Geometri

Fizikfinito
Fizik

Meschemy Kimya
Kimya

Biosem
Biyoloji

Coğrafyanın Kodları
Coğrafya

bölüm 2

COĞRAFYA'NIN DOĞASI

ÜNİTE 1

Niçin Coğrafya Öğrenmeliyiz? - Coğrafya Biliminin Gelişimi

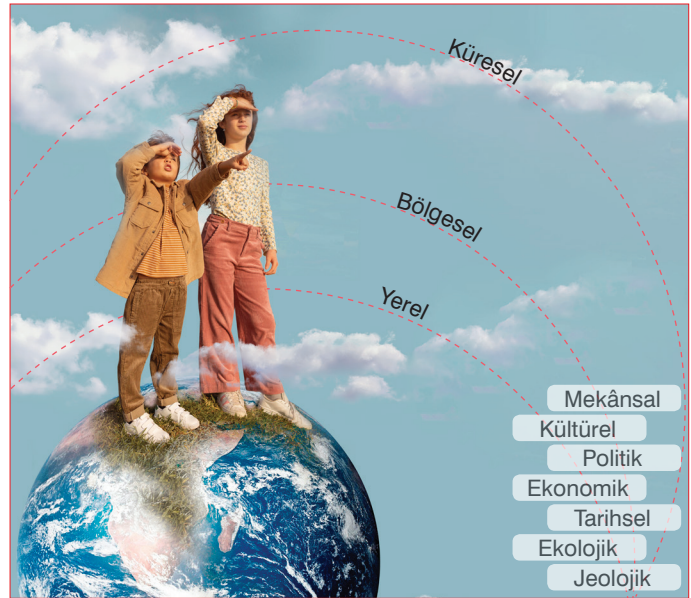
NİÇİN COĞRAFYA ÖĞRENELİYİZ?

- Bilim ve teknolojinin gelişmesi ile dünya nüfusunun artması yaşam alanlarını genişletmekte ve doğal kaynakların kullanımını artırmaktadır.
- Doğal kaynakların tüketimi, dünya ekosisteminin ürettiği kaynakların üzerine çıkmıştır. Bu durum, dünyanın geleceği için büyük bir tehdittir.
- Dünya geleceğinin tehdit altında olması, doğa - insan etkileşimini odak noktasına alan coğrafyayı önemli hâle getirmektedir.

Sera gazlarının artması ve küresel ısınma, doğal kaynakların tüketiminin artması dünyayı tehdit etmekte, bu durum coğrafi bakış açısına sahip bireylerin önemini artırmaktadır.

- Coğrafya bilgisine sahip insanlar; doğal unsurları, doğa olaylarını ve bunların beşerî faaliyetlerle etkileşimini bütüncül bir şekilde ele alır.
- Coğrafya bilimi konularını işlerken aşağıdaki sorulara cevap arar:
 - Ne olmuş?
 - Nerede olmuş?
 - Ne zaman olmuş?
 - Neden orada olmuş?
 - Bu olay neden önemlidir?
 - Olayın meydana geldiği ortamın özellikleri nelerdir?
 - Doğal ve beşerî ortamlarla ilişkisi nasıldır?

- Coğrafi bakış açısını kazanan bireylerde şunlar görülür:
 - Harita kullanmasını bilir.
 - Kaynakların sınırlı olduğunu ve insan faaliyetlerinin doğal çevre için tehdit oluşturduğunu görür.
 - Olayların risk ve fırsat analizlerini ortaya koyar.
 - Olayları mekânla ilişkilendirip üç boyutlu olarak kavrar.
 - Sürdürülebilir bir dünya için temel coğrafya bilgisinin gerekli olduğunu bilir.
 - Coğrafya bilgisine sahip toplumların kaynakları iyi yönettikleri, refahlarını yükselttikleri ve güçlü devlet kurduklarını görür.
 - Olayları yerel, bölgesel ve küresel ölçekte ele alarak farklı bakış açılarına göre analiz edebilir.
- Coğrafya bilgisine sahip toplumlar, zamanla meydana gelebilecek aşırı yağışların taşkın riskini artırdığını bilir. Bu nedenle akarsu yataklarının çevresindeki alanlara yerleşim bölgesi kurmaz.
- Bölgenin coğrafi konumunu dikkate alarak arazi yapısı ve yağış durumunu sık sık kontrol eder. Meydana gelebilecek afetlere karşı önceden tatbikatlar yapar.
- Kuracakları erken uyarı sistemleri sayesinde can ve mal kayıplarını azaltır.

COĞRAFYA BİLİMİNİN GELİŞİMİ

- Coğrafya biliminin gelişmesi İlk Çağ'dan günümüze kadar devam eden bir süreci kapsamaktadır.

Eski Çağ'da Coğrafya

- Eski Çağ Coğrafi düşünürleri daha çok Mısır, Mezopotamya ve Doğu Akdeniz havzasında yaşamış düşünürler tarafından ortaya konmuştur.
- Eratosthenes** (MÖ 276-194) adlı Yunan bilim insanı, yazdığı "Geography" adlı eserinde, ilk kez coğrafya adını kullanarak tarihe geçmiştir. Dünya'nın çevresini ve eksen eğikliğini hesaplamıştır.
- Strabon** (MÖ 58-MS 21), Roma İmparatorluğu içinde yer alan birçok yeri gezmiş ve yazdığı "Geographica" adlı eserinde coğrafyanın dallarından söz etmiştir.
- Batlamyus**, "Geographica Hyphegesis" adlı eserinde çok sayıda yer adından söz etmiş ve bunların coğrafi koordinatlarını belirtmiştir. Ayrıca harita çizim yöntemleriyle ilgili bilgiler vermiş ve Dünya haritası çizmiştir.

Batlamyus'un Dünya Haritası

Orta Çağ'da Coğrafya

- Batı Dünyasında kilisenin baskıcı tutumları nedeniyle bilimsel alanda gerileme yaşanmıştır. Bu dönemde Türk ve İslam coğrafyacıları, coğrafyaya önemli katkılarda bulunmuşlardır.
- Hac ve umre amacıyla Mekke ve Medine'ye yapılacak ziyaretlerde kullanılacak yol güzergâhlarıyla ilgili bilgi sahibi olma isteği, İslam Dünyası'nda coğrafyanın gelişmesinde etkili olmuştur.
- Orta Çağ İslam coğrafyacıları arasında **Biruni**, **Muhammed İdrisi**, **İbni Battuta**, **Mesudi** ve **İbni Haldun** yer alır.
- Biruni**, yeryüzü şekilleriyle ilgili ölçümlerinden ötürü, jeodezi (yer ölçümü) biliminin kurucusu kabul edilmektedir.

Yeni Çağ'da Coğrafya

- Avrupa'da Rönesans ve Reform hareketlerinin etkisiyle coğrafyada büyük gelişme yaşanmıştır.
- Coğrafi Keşifler** coğrafyanın gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Bu keşifler o zamana kadar bilinmeyen yeni ticaret yollarının bulunmasına, yeni kara parçalarının keşfine yol açmıştır.
- Bartelmi Diaz**, **Vasco da Gama**, **Kristof Kolomb**, **Macellan**, **Sebastian Del Kano** bu dönemin önemli keşifleridir.
- 16. yüzyılda yaşayan Flaman coğrafyacı **Ortelius** modern harita olarak kabul edilen 70 parça harita hazırlamıştır.
- Bu dönemde Osmanlılarda da ünlü coğrafyacılar yetişmiştir. Bunların başlıcaları **Piri Reis**, **Seydi Ali Reis**, **Katip Çelebi** ve **Evliya Çelebi**'dir.

Yakın Çağ'da Coğrafya

- Modern coğrafi görüşün temelleri 19. yüzyıl başlarında Alman coğrafyacılar tarafından atılmıştır.
- Modern coğrafyanın kurucuları arasında **Alexander Von Humboldt** (Fiziki coğrafyanın kurucusu), **Karl Ritter** (Beşerî coğrafyanın kurucusu) yer alır.
- P.V.Blanche** Modern Fransız coğrafyasının ve Jeopolitik okulunun kurucusudur. **Ratzel** ise siyasi coğrafyanın kurucusudur.
- Carl Ortwin Sauer** Amerikalı bir coğrafyacı olup, Kültürel coğrafyanın gelişmesine önemli katkılar sunmuştur.
- Türkiye'de modern coğrafyanın gelişmesine katkı sağlayan bilim insanları arasında **Besim Darkot**, **Faik Sabri Duran**, **Reşat İzbirak**, **Oğuz Erol** ve **Sırrı Erinc** gösterilebilir.

Coğrafyacı	Eser	Coğrafyacı	Eser
Strabon	17 Ciltlik Geographe	Piri Reis	Kitabı Bahriye
Batlamyus	Coğrafya Klavuzu	Katip Çelebi	Cihannüma
Biruni	Kanun el Maksudi	Kaşgarlı Mahmut	Divanu Lugâtit-Türk
Muhammed İdrisi	Kitâb-ür-Rüşandi	Evliya Çelebi	Seyahatname
İbn Haldun	Mukaddime	A.Von Humbolt	Cosmos

Bazı coğrafyacılar ve eserleri

HATIRLATMA

- Coğrafya günümüzde doğal ve beşerî sistemlerdeki unsurları, olayları ve işleyişi inceleyen bilim dalıdır.
- Doğal ve beşerî sistemlerin mekânsal dağılımını ortaya koyar, olayların neden - sonuç ilişkilerini sorgular, konuları sistematik bir şekilde ele alır.

